

P7_TA(2009)0117

Bělorusko

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. prosince 2009 o Bělorusku

Evropský parlament,

- s ohledem na svá předchozí usnesení o situaci v Bělorusku, zejména na usnesení ze dne 2. dubna 2009 o pololetním hodnocení dialogu mezi EU a Běloruskem¹,
 - s ohledem na závěry zasedání Rady ve složení pro obecné záležitosti a vnější vztahy o Bělorusku ze dne 17. listopadu 2009, na jejichž základě je i nadále pozastaven zákaz vydávání víz pro některé představitele Běloruska, včetně prezidenta Alexandra Lukašenka, a jež prodlužují trvání omezujících opatření do října 2010,
 - s ohledem na sdělení Komise ze dne 3. prosince 2008 o Východním partnerství (KOM(2008)0823),
 - s ohledem na prohlášení o Východním partnerství, které učinila Evropská rada na svém zasedání ve dnech 19.–20. března 2009, a na společné prohlášení z pražského summitu o Východním partnerství ze dne 7. května 2009,
 - s ohledem na prohlášení Komise ze dne 21. listopadu 2006 o připravenosti Evropské unie k obnovení vztahů s Běloruskem a jeho občany v rámci evropské politiky sousedství (EPS),
 - s ohledem na prohlášení předsednictví EU v Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) o trestu smrti v Bělorusku ze dne 29. října 2009,
 - s ohledem na čl. 110 odst. 4 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že Rada ve svých shora uvedených závěrech ze dne 17. listopadu 2009 uznala, že se otevřely nové možnosti dialogu a prohloubené spolupráce mezi Evropskou unií a Běloruskem s cílem dosáhnout skutečného pokroku směrem k demokracii a dodržování lidských práv, a znovu prohlašuje, že je připravena prohloubit vztahy Evropské unie s Běloruskem, pokud tam dojde k dalšímu pokroku směrem k demokracii, lidských právům a právnímu státu, a pomáhat této zemi při dosahování těchto cílů,
- B. vzhledem k tomu, že Evropská unie považuje Bělorusko za partnera v řadě otázek, mezi něž patří zabezpečení dodávek energie, ale i doprava, spolupráce v oblasti kultury, životní prostředí a bezpečnost potravin,
- C. vzhledem k tomu, že se Rada po vyhodnocení vývoje v Bělorusku v návaznosti na rozhodnutí přijaté dne 16. března 2009 v souladu s podmínkami stanovenými ve společném postoji Rady 2009/314/SZBP rozhodla prodloužit omezující opatření namířená proti některým představitelům Běloruska, avšak neuplatňovat opatření omezující cestování do EU, a to v obou případech do října 2010,

¹ Přijaté texty, P6_TA(2009)0212.

- D. vzhledem k tomu, že od října 2008 byly učiněny některé pozitivní kroky, jako je propuštění řady politických vězňů a povolení distribuce dvou nezávislých novin,
- E. vzhledem k tomu, že v reakci na pozitivní kroky Běloruska již Komise s touto zemí zahájila intenzivnější dialog v oblastech jako energetika, životní prostředí, cla, přeprava a bezpečnost potravin,
- F. vzhledem k tomu, že Rada začlenila Bělorusko do svého rozhodnutí ze dne 20. března 2009 o iniciativě Východního partnerství, kterou zahájila Komise ve výše zmíněném sdělení ze dne 3. prosince 2008 za účelem posílení spolupráce s řadou východoevropských zemí; vzhledem k tomu, že jeden z cílů účasti Běloruska v iniciativě Východního partnerství a její parlamentní části Euronest je posílit spolupráci mezi touto zemí a EU včetně její mezilidské dimenze,
- G. vzhledem k tomu, že Mezinárodní federace novinářů podle své zprávy z vyšetřovací mise v Minsku, která proběhla ve dnech 20.–24. září 2009 ve spolupráci s několika mezinárodními nevládními organizacemi, nezaznamenala v oblasti svobody sdělovacích prostředků v Bělorusku významný pokrok,
- H. vzhledem k tomu, že se Bělorusko zavázalo, že zváží doporučení OBSE a Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) týkající se zdokonalení volebního práva s cílem uvést jej v soulad s mezinárodními normami pro demokratické volby a že navrhované změny bude konzultovat s OBSE; vzhledem k tomu, že běloruské Národní shromáždění nedávno schválilo reformu volebního zákoníku, aniž by předtím konzultovalo s OBSE,
- I. vzhledem k tomu, že Bělorusko zůstává jedinou evropskou zemí, která dosud používá trest smrti; vzhledem k tomu, že v minulých měsících byly vyneseny nové rozsudky smrti,
- J. vzhledem k tomu, že běloruský prezident Alexandr Lukašenko dne 2. listopadu 2009 prohlásil, že „vztahy s Evropskou unií jakožto mocným a jednotným partnerem patří mezi zásadní faktory zajištění nezávislosti a svrchovanosti Běloruska a jeho hospodářského, vědeckého a technologického pokroku“,
 - 1. podporuje rozhodnutí Rady prodloužit do října 2010 omezující opatření namířená proti některým představitelům Běloruska, avšak současně po stejnou dobu tato opatření nadále neuplatňovat;
 - 2. zdůrazňuje, že intenzivnější politický dialog a ustavení dialogu o lidských právech mezi Evropskou unií a Běloruskem musí přinést konkrétní výsledky a podstatný pokrok v oblasti demokratických reforem a dodržování lidských práv a právního státu;
 - 3. vítá konstruktivní a aktivní účast Běloruska ve Východním partnerství, což je iniciativa zaměřená na posílení demokracie, právního státu a podporu evropské spolupráce; považuje účast Běloruska ve Východním partnerství za cestu směrem k podpoře dalšího dialogu s Evropskou unií a hlubšímu přiblížení založenému na připravenosti a snaze Běloruska dosáhnout těchto cílů; vítá třístrannou spolupráci Litvy, Běloruska a Ukrajiny v rámci Východního partnerství, která se zaměřuje zejména na projekty v oblasti

integrované správy hranic, dopravy a tranzitu, společného kulturního a historického dědictví, sociálního zabezpečení a zabezpečení dodávek energie;

4. vyzývá Komisi, aby vypracovala návrh společného prozatímního plánu pro stanovení reformních priorit v Bělorusku, jenž se bude inspirovat akčními plány vytvořenými v rámci EPS a ožíví pozastavený proces ratifikace dohody o partnerství a spolupráci mezi EU a Běloruskem; zastává v této souvislosti názor, že dohoda o partnerství a spolupráci mezi EU a Běloruskem, zablokovaná od roku 1997, by měla být oživena, jakmile budou připraveny a provedeny všechny politické reformy;
5. vyzývá Evropskou investiční banku a Evropskou banku pro obnovu a rozvoj, aby při přezkumu svého mandátu zvážily navýšení finanční pomoci Bělorusku a zohlednily přitom zejména situaci malých a středních podniků, neboť tak podpoří přechod Běloruska k demokracii, pluralitní společnosti a tržnímu hospodářství; domnívá se, že tato případná finanční podpora by měla záviset na dosažení značného pokroku v níže uvedených oblastech;
6. vyzývá Radu a Komisi, aby zvážily opatření na zlepšení podnikatelského klimatu, obchodu, investic, energetické a dopravní infrastruktury a přeshraniční spolupráce mezi Evropskou unií a Běloruskem; bere na vědomí úsilí Běloruska v boji s finanční a hospodářskou krizí a při posilování hospodářského sektoru omezováním investičních překážek a reformou vlastnických práv a soukromého sektoru a také úspěchy, jichž v těchto oblastech dosáhlo;
7. zdůrazňuje, že dosud nebylo vyvinuto dostatečné úsilí v boji proti korupci, podpoře větší transparentnosti a posilování právního státu, které jsou základní podmínkou pro příliv zahraničních investic;
8. vyzývá Komisi, aby jakmile budou splněny příslušné podmínky, připravila doporučení pro případné přijetí směrnic o dohodách s Běloruskem o zjednodušení vízové povinnosti a zpětném přebírání osob; domnívá se, že takové kroky jsou nezbytné pro splnění hlavního cíle politiky EU vůči Bělorusku, kterým je usnadnění kontaktů mezi lidmi, začlenění Běloruska do evropských a regionálních procesů a zajištění nezvratné demokratizace této země;
9. důrazně v této souvislosti vyzývá Radu a Komisi, aby zvážily, do jaké míry by bylo možné snížit poplatky za udělování víz běloruským občanům, kteří cestují do schengenského prostoru, a zjednodušit postup získávání víz; zdůrazňuje, že dlouhodobým cílem je bezvízový styk mezi Evropskou unií a Běloruskem; naléhavě vyzývá běloruské orgány, aby podepsaly dohodu o bezvízovém styku pro obyvatele oblastí hraničících s členskými zeměmi EU;
10. důrazně odsuzuje nedávné neudělení vstupního víza ředitelce televizní stanice Belsat Agnieszce Romaszewské, profesorům z bialystocké univerzity, poslanci kyperského parlamentu Christosi Pourgouridesovi a poslanci litevského parlamentu Emanuelisi Zingerisovi;
11. vyzývá Radu a Komisi, aby v případě, že Bělorusko učiní v příštím roce podstatné pokroky při plnění odpovídajících kritérií, zvážily trvalé zrušení cestovních omezení i přijetí opatření, jež by usnadnila hospodářský i sociální pokrok a urychlila proces

integrace Běloruska do evropské rodiny demokratických národů;

12. konstatuje, že meziparlamentní spolupráce v rámci shromáždění Euronest by měla poskytnout nový impuls pro oboustranně prospěšný dialog mezi Běloruskem a Evropskou unií; připomíná, že jakmile se uskuteční svobodné a spravedlivé volby do běloruského parlamentu, bude Bělorusko vyzváno, aby se plně a v rovnocenném postavení účastnilo shromáždění Euronest – parlamentní dimenze Východního partnerství, a domnívá se, že do té doby by měla být uplatňována prozatímní ustanovení;
13. domnívá se, že všechny členské státy EU a jejich vlády by ve svých vztazích se třetími zeměmi měly zastávat koherentní postoj v souladu se společnými postoji dohodnutými v Radě; domnívá se také, že by evropské orgány měly postupovat podle společné strategie a spojit své síly k dosažení konkrétních cílů ve vztazích EU a Běloruska; vyzývá všechny představitele Evropské unie a členských států, aby zejména při návštěvách Běloruska uskutečňovali politická setkání se zástupci demokratické opozice;
14. naléhavě vyzývá Bělorusko, aby i nadále spolupracovalo s Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE/ODIHR) na přípravě volebního zákoníku, a očekává, že nový volební zákon bude v souladu s mezinárodními standardy a vstoupí v platnost před příštími komunálními volbami, jež se mají konat na jaře 2010;
15. zdůrazňuje, že k tomu, aby byly sankce zcela zrušeny, se v průběhu příštího roku očekává jasný a významný pokrok směrem k demokratizaci, a že pro plné obnovení kontaktů s Běloruskem by měly být splněny následující podmínky:
 - dodržování svobody projevu prostřednictvím uvedení zákona o sdělovacích prostředcích do souladu s doporučeními uvedenými ve zprávě z mezinárodní vyšetřovací mise v Běloruské republice, která proběhla ve dnech 20.–24. září 2009;
 - zaručení svobody sdružování a shromažďování zrušením článku 193-1 běloruského trestního zákoníku, podle něhož je činnost prováděná jménem neregistrovaných veřejných sdružení, politických stran a nadací trestným činem;
 - povolení registrace všech politických stran a organizací občanské společnosti;
 - zajištění svobody náboženského vyznání i pro jiná náboženství, než je ortodoxní církve, zejména proto, aby mohla svobodně působit církev Nový život;
 - zabránění ztěžování činnosti organizacím, které již v Bělorusku působí např. zvyšováním nájemného (jako to bylo v případě běloruské lidové fronty) nebo nezákonným zdaňováním projektů realizovaných za pomoci grantů EU (například v případě Běloruského helsinského výboru);
 - vytvoření podmínek vhodných pro činnost nevládních organizací a nezávislých sdělovacích prostředků;
 - zaručení politických práv a svobod tím, že nebude nadále docházet k politicky motivovanému zastrašování, zejména k propouštění ze zaměstnání a vylučování z univerzit (jako to bylo v případě Taťány Šaputské, která byla vyloučena z univerzity za účast na fóru občanské společnosti o Východním partnerství v

Bruselu);

- ukončení trestního stíhání studentů, kteří byli kvůli svým občanským postojům vyloučeni ze studia a jsou nuceni se vzdělávat v zahraničí, pro údajné vyhýbání se vojenské službě;
 - přezkoumání všech případů nuceného nástupu do vojenské služby, při nichž byla porušena zákonná práva několika mladých aktivistů, mezi něž patří Franak Vjačorka, Ivan Šyla a Zmiter Fedaruk, kteří se v podstatě stali rukojmími státu;
16. s lítostí konstatuje, že po počátečních pozitivních krocích učiněných běloruskou vládou nedošlo k žádnému výraznému pokroku v oblasti lidských práv a základních svobod; v této souvislosti připomíná pokračující represi vůči politickým oponentům a odmítání registrovat politické strany (běloruská křesťanská demokracie), nevládní organizace („Vjasna“) a nezávislá média (TV Belsat); vyzývá běloruské orgány, aby přezkoumaly rozsudky omezení osobní svobody, které byly vyneseny nad účastníky pokojné demonstrace, jež se konala v lednu 2008, i uvěznění Artsjoma Dubského; zdůrazňuje, že organizace Amnesty International považuje tyto osoby za vězně svědomí; vyzývá k okamžitému propuštění podnikatelů Mikalaje Autuchoviče a Uladzimira Asipenky, kteří jsou již osm měsíců drženi ve vyšetřovací vazbě;
 17. vyzývá běloruskou vládu, aby okamžitě zavedla moratorium na všechny rozsudky trestu smrti a popravy s cílem dospět ke zrušení trestu smrti (jak se stanoví v rezoluci Valného shromáždění OSN č. 62/149 o moratoriu na používání trestu smrti ze dne 18. prosince 2007), aby bezodkladně změnila všechny rozsudky vězňů nacházejících se v současnosti v cele smrti na tresty odnětí svobody, aby uvedla vnitrostátní právní předpisy do souladu s povinnostmi, které zemi předepisují mezinárodní úmluvy o lidských právech, a zajistila, že budou striktně dodržovány mezinárodně uznávané standardy pro spravedlivý proces;
 18. naléhavě vyzývá běloruské orgány, aby zahájily nestranné a transparentní vyšetřování únosů mladých aktivistů (Artur Finkěvič – unesen dne 17. října 2009, Nasta Palažanka a Dzianis Karnou – oba uneseni dne 5. prosince 2009, Uladzimir Lemeš – unesen dne 27. listopadu 2009, Zmicer Daškiewič – unesen dne 5. prosince 2009 a Yauhen Afnahel – unesen dne 6. prosince 2009), jakož i případu nedávné smrti Valjantsina Dounara, člena a aktivisty běloruské lidové fronty, a aby výsledky těchto vyšetřování zveřejnily;
 19. vyzývá běloruské orgány, aby v souladu s rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin vyhlášenou dne 1. února 1995 Radou Evropy respektovaly práva národnostních menšin; v této souvislosti naléhavě vyzývá běloruské orgány, aby uznaly Svaz Poláků v Bělorusku, vedený Angelikou Borysovou, která byla dne 15. března 2009 na sjezdu Svazu Poláků znovu zvolena jeho předsedkyní;
 20. naléhavě vyzývá běloruské orgány, aby s představiteli demokratické opozice navázaly skutečný dialog; zdůrazňuje proto význam definování úlohy a pracovních postupů veřejného poradního sboru;
 21. vyzývá Komisi, aby plně a účinně využívala možností na podporu občanské společnosti a demokratického vývoje v Bělorusku prostřednictvím Evropského nástroje pro demokracii

a lidská práva, a současně zdůrazňuje, že podpora demokratické opozice musí být nedílnou součástí postupného obnovování kontaktů s Běloruskem;

22. vyzývá Komisi a vlády členských států, aby televizní stanici Belsat poskytly finanční podporu a aby naléhaly na běloruskou vládu, aby televizi Belsat udělila oficiální licenci pro Bělorusko; vyzývá běloruskou vládu, aby na znamení dobré vůle a změny k lepšímu umožnila běloruské Evropské univerzitě humanitních věd přemístit zákonným způsobem své sídlo z vilniuského exilu zpět do Běloruska a aby poskytla skutečné záruky, že jí bude umožněno svobodně pracovat a obnovit zde činnost za podmínek vhodných pro další rozvoj v Minsku, a konkrétně aby této univerzitě poskytla v Minsku prostory, v nichž bude moci znovu zřídit svou knihovnu, aby tak mohla své rozsáhlé sbírky v běloruském, ruském, anglickém, německém a francouzském jazyce zpřístupnit široké veřejnosti;
23. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, parlamentům a vládám členských států, generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů, parlamentním shromážděním OBSE a Rady Evropy, sekretariátu Společenství nezávislých států a parlamentu a vládě Běloruska.